

bira vse to, kar so privzeli krščanski umetniki iz poganske umetnosti in kaj so sami ustvarili (2. pogl.); našete so vse iz poganske umetnosti sprejete oblike. Dalje raziskava pisatelj obleke (3. pogl.), kako so nosili v Rimu lase in brado (4. poglavje), vprašanje o portretih (5. pogl.) in o gestih (6. pogl.) oseb, ki jih predstavljajo slike. To je potrebno vedeti, da moremo zanesljivo razlagati slike in zatrdno določiti starost fresk (7. pogl.). Slede opomnje o umetniški vrednosti slik (8. pogl.), navajajo se načela, po katerih mora arheolog razlagati slike verske vsebine (9. pogl.), posamezno se to razlaga o slikah iz II., III. in IV. stoletja (10. pogl.). Slednjič kaže pisatelj, kako so se slike do danes ohranile (11. pogl.) in kako so se doslej objavljale (12. pogl.). — Drugi del knjige se bavi z vsebino slikarij. Wilpert ni razdelil slik v ikonografske, bibliške, liturgijske itd., ampak v skupine po predmetih in prizorih in je obdelal vsako skupino zase. Prve so kristološke slike, ki predstavljajo večkrat tudi Mater božjo (13. pogl.); največ jih je in tudi najstarejše so. Za temi pridejo slike o krstu (14. poglavje) in evharistiji (15. poglavje); ker je evharistija zagotovilo vstajenja, je obdelal Wilpert takoj slike o vstajenju (16. pogl.). Za temi so freske, ki se ozirajo na greh in smrt (17. pogl.); razlagati jih je treba kot izraz priprošnje, naj Bog pomaga dušam umrlih (18. poglavje.). Dalje so slike o sodbi (19. pogl.) in take, ki predočujejo prošnjo, naj sprejme Bog duše umrlih v nebeško blaženstvo. Kot sklep slik verske vsebine so freske, ki predstavljajo umrle (21. pogl.) in svetnike (22. pogl.). H koncu je opis podob iz navadnega življenja: obedi po rajnih (23. pogl.), delavci in obrtniki (24. pogl.).

Vsa ta raziskavanja sloné na čez dvesto s slikami okrašenih spomenikih; nad eno tretjino jih je objavljenih prvič. Nedvomno se bo število slik vsled nadaljnjih izkopavanj pomnožilo, toda kakor kaže, novih važnih slik ne bo več mnogo. Morda se bo sodba o posameznostih doslej odkritih slik izpremenila, da ne bodo vsi pritrdili v vsem sedanji razlagi. Wilpertu ostane pa zasluga, da je dvignil krasen in dragocen zaklad. Glede važnosti se dajo slike v katakombah primerjati z zapiski na papiru, ki so jih našli v egiptovskih grobih in ki nam poleg drugega odpirajo toliko pogledov v verske nazore starih Egipčanov. In ko gledamo slike v katakombah, se prepričamo o življenju, veri, bogoslužju, o šegah in navadah prvih kristjanov. Koliko tvarine za apologeta, dogmatika, zgodovinarja! Sklepi, ki jih dobimo iz razmotrivanja teh slik glede verskih resnic,

zlasti glede posmrtnega življenja, so tem dragocenejše, ker segajo nekateri spomeniki tik do apostolskih časov. Te slike so vedno določne in jasne. Na njih je očitno izpričano, da se niso verske resnice v početku krščanstva označevale le površno, nedoločno in negotovo. Jasnost nauka najdemo že v najstarejšem času. Tudi ni najti v slikah nobenega nasprotja. Slike iz najstarejše dobe se vjemajo popolnoma s slikami poznejših stoletij. Preprosta je umetnost v katakombah, resna je, lepa je in kaže, da prvi kristjani niso sovražili umetnosti, kar se je tolikrat krščanstvu očitalo. Wilpert pravi, da ga je uprav spoznavanje teh resnic dosti poplačalo za ves nepopisljivi trud, ki ga je imel s svojim delom. *Josip Dostal.*

Slavische Romanbibliothek. Pod naslovom „Slavische Romanbibliothek“ je začelo založništvo J. Otta v Pragi izdajati zelo važno knjižnico. Že nekoliko let sem se prevaja v nemščino precej marljivo iz slovanskih književnosti; prevodi so pa izvečine slabi in se tudi prevaja le iz najbogatejših književnosti, iz ruske in poljske. Iz ostalih književnosti, posebno iz češke in jugoslovanske, se je prevajalo dozdej zelo malo. Ta nedostatek hoče odstraniti založništvo Ottovo s svojo „Slovansko romanovo knjižnico“, katera bode prinašala imenitne povesti vseh slovanskih književnosti. „Slav. Romanbibliothek“ pravi, da bode odprla svoje predale vsem umetniškim strujam; zlasti bode sprejemala v svoje predale ona dela, v katerih se zrcali svojstvo dotičnega slovanskega rodu. Urednik podjetja je g. Jaroslav Kamper, znani češki estetik in kritik. Kot prvi zvezek je izšel prevod J. Zeyerjevega spisa „Roman o zvestem prijateljstvu Amila in Amisa“. Prevod je oskrbela Joza Höckerova. Le-ta Zeyerjev roman je mojstrsko, umetniško delo, ki bo s svojo poezijo in s svojim bogatim dejanjem gotovo navdušilo vsakega bralca za novo podjetje. Knjižnica izhaja v snopičih po 32 h; vsi snopiči in zvezki so v elegantni opravi.

Fr. Štingl.

William Ritter: Fillette slovaque. „Mercure de France.“ Paris. 1903. Prix 3·50 fr. — Slovaško, izgubljen slovanski kot, nad katerim obupavajo slovanski politiki in narodni gospodarji, je vzbudil v srcu francoza Williama Rittera, ki je imeniten estetik in pesnik, simpatijo do zatiranega naroda slovaškega. William Ritter je dalj časa živel v nitranskem kraju na Slovaškem in pripravlja v tem kraju celo vrsto potopisnih črtic, izmed katerih so že v tisku „Chez les Slovaques“ in knjiga studij „L'art tchéquo-slovaque“. Knjiga „Fillette